

Versterking van het democratische fundament bij samenwerkingen

De gemeente Duiven werkt met andere overheden samen in diverse Gemeenschappelijke Regelingen. De Wet gemeenschappelijke regelingen biedt het wettelijk kader voor die samenwerkingen. De wetgever heeft een gebrek aan democratische legitimatie van die samenwerkingsvormen gesignaleerd. Dat was de aanleiding om met de Wet van 15 december 2021¹ gemeenten meer instrumenten aan te reiken om te zorgen dat het democratisch fundament van het functioneren van gemeenschappelijke regelingen te versterken. Vanwege die nieuwe taak voor gemeenten heeft de VNG de handreiking "Verbeterde democratische legitimatie bij gemeenschappelijke regelingen?"² gepubliceerd.

Dankzij de wetswijziging kunnen gemeenten met de volgende instrumenten het democratisch fundament onder de gemeenschappelijke regelingen verstevigen:

- Meer betrokkenheid gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van waterschappen
- Zienswijzen bij treffen/wijzigen college- en/of burgemeestersregeling
- Reactie op zienswijzen ontwerpbegroting
- Zienswijzen op andere besluiten dan ontwerpbegroting
- Actieve informatieplicht bestuur samenwerkingsverband
- Regionale raadsadviescommissie
- Langere termijnen P&C-cyclus
- Regionaal enquêterecht
- Versterking positie rekenkamer(funcitie)
- Betrokkenheid ingezetenen bij voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid
- Verplichte afspraken rond evaluatie
- Verplichte opneming van een uitgebreidere scala aan besluiten met zienswijze

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2022-18.html>

² <https://vng.nl/sites/default/files/2022-10/VNG-Handreiking-Wijziging-Wgr.pdf>

De onderstaande aspecten kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de reglementen van de GR'en waarin Duiven deelneemt: bevat het reglement adequate afspraken over die aspecten?

Zienswijze bij treffen/wijzigen college- en/of burgemeestersregeling

Als het college of de burgemeester een gemeenschappelijke regeling wil treffen of een bestaande regeling wil wijzigen, moet het ontwerp aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De raad heeft dan acht weken de tijd om een zienswijze te formuleren. Nadat college of burgemeester – mede op basis van de zienswijze – een besluit heeft genomen, dient het college of de burgemeester vervolgens de raad om toestemming te vragen voor het wijzigen of treffen van een gemeenschappelijke regeling.

Planning en controlcyclus

Kadernota

De gemeenschappelijke regeling stuurt vóór 30 april de kadernota naar de gemeenteraden. Eerder mag. Voor wie het interessant is om invloed te hebben op de ontwerpbegroting kan zinvol zijn om in de regeling vast te leggen dat ook over de kadernota een zienswijze dienst te worden gevraagd door de GR. Ook zonder een verplichte zienswijze bij de kadernota kan het zinvol zijn te reageren op de kadernota.

Concept begroting

Uiterlijk twaalf weken voordat het bestuur van een GR de conceptbegroting ontvangt, hoort die conceptbegroting door de gemeenteraad te zijn ontvangen. De raad kan vervolgens een zienswijze indienen. De GR dient schriftelijk en gemotiveerd te reageren op de zienswijze. Die reactie moet de gemeenteraad hebben ontvangen voordat het bestuur van de GR de begroting vaststelt.

Regionaal enquêterecht

De bij een GR betrokken gemeenteraden kunnen - met een unaniem besluit – besluiten tot een regionale raadsenquête. Deze faciliteit staat naast de raadsenquête. Het onderzoek in een raadsenquête naar een GR is beperkt tot het handelen van de eigen bestuurders.

Rekenkamer

Strikt formeel mocht de rekenkamer alleen de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het eigen bestuur beoordelen. Die beperking is vervallen.

Regionale raadsadviescommissie

Op gezamenlijk verzoek van de gemeenteraden kan het bestuur van een openbaar lichaam een raadsadviescommissie instellen. De raadsadviescommissie is bedoeld als orgaan om te overleggen. De raadsadviescommissie is niet bedoeld om de rol van de gemeenteraden over te nemen.

Uittreden

In het reglement van de GR moet geregeld zijn wat de gevolgen zijn van het uittreden van een deelnemer. Het gaat dan om :

- De voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden;
- De gevolgen voor het vermogen van het samenwerkingsverband (gemeenschappelijk samenwerkingsverband of bedrijfsvoeringsorganisatie);
- De gevolgen voor het vermogen van de deelnemende gemeenten (zowel de uittreder als de overblijvende gemeenten).

Zienswijzen anders dan de wettelijk verplichte

In het reglement kan worden vastgelegd dat de GR ook bij andere besluiten dan de wettelijk verplichte de raad in de gelegenheid dient te stellen om een zienswijze te geven. Voorbeeld:

- * Jaarrekening;
- * Strategische plannen of meerjarenplannen;
- * Verordeningen

GR dient te reageren op zienswijze.

Evaluatie regeling

In het reglement dienen bepalingen te zijn opgenomen over de evaluatie van de GR:

- * niet evalueren?;
- * periodiek evalueren?

Burgerparticipatie

Het reglement dient bepalingen te bevatten over de wijze waarop inwoners van de gemeenten en andere belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid betrokken worden.

Actieve informatieplicht

Het college had al een actieve informatieplicht jegens de gemeenteraad. Het bestuur van een GR heeft nu ook een actieve informatieplicht in de richting van de gemeenteraad. In het reglement kunnen daar afspraken over worden vastgelegd.